Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 21ης Σεπτεμβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2011/64/ΕΕ — Άρθρο 15, παράγραφος 1 — Ελεύθερος καθορισμός από τους κατασκευαστές και τους εισαγωγείς των μέγιστων τιμών λιανικής πωλήσεως των προϊόντων βιομηχανοποιημένου καπνού — Εθνική ρύθμιση η οποία απαγορεύει την πώληση τέτοιων προϊόντων από τους εμπόρους λιανικής σε τιμές χαμηλότερες από τις αναγραφόμενες στο φορολογικό επίσημα — Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων — Άρθρο 34 ΣΛΕΕ — Τρόποι πωλήσεως — Άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ»

Στην υπόθεση C-221/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το hof van beroep te Brussel (εφετείο Βρυξελλών, Βέλγιο) με απόφαση της 5ης Μαΐου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Μαΐου 2015, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας κατά

Etablissements Fr. Colruyt NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Φεβρουαρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Etablissements Fr. Colruyt NV, εκπροσωπούμενη από τους R. Verstraeten και H. De Bauw, advocaten,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τον N. Zimmer, καθώς και από τις J. Van Holm και M. Jacobs, στη συνέχεια από τις J. Van Holm και M. Jacobs, επικουρούμενους από τον A. Fromont, advocaat,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και D. Colas, καθώς και από τις J. Bousin και S. Ghiandoni,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και A. Brigas Afonso, καθώς και από την M. Rebelo,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους E. Manhaeve και H. van Vliet, καθώς και από την F. Tomat,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Απριλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64/ΕΕ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2011, για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά (ΕΕ 2011, L 176, σ. 24), σε συνδυασμό με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), του άρθρου 34 ΣΛΕΕ καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κινηθείσας κατά της Etablissements Fr. Colruyt NV (στο εξής: Colruyt) με αντικείμενο την εκ μέρους της πώληση προϊόντων καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 3, 9 και 10 της οδηγίας 2011/64 έχουν ως εξής:

«(2) Η φορολογική νομοθεσία της Ένωσης για τα προϊόντα καπνού πρέπει να εξασφαλίζει την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και, ταυτόχρονα, ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας [...]

(3) Ένας από τους σκοπούς της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η διατήρηση μιας οικονομικής ένωσης, της οποίας τα χαρακτηριστικά θα είναι ανάλογα με εκείνα μιας εγχώριας αγοράς, εντός της οποίας υπάρχει υγιής ανταγωνισμός. Όσον αφορά τον τομέα των βιομηχανοποιημένων καπνών, η πραγματοποίηση του σκοπού αυτού προϋποθέτει ότι η εφαρμογή στα κράτη μέλη φόρων που επιβαρύνουν την κατανάλωση των προϊόντων αυτού του τομέα δεν νοθεύει τους όρους ανταγωνισμού και δεν εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία τους εντός της Ένωσης.

[...]

(9) Όσον αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης καπνού, η εναρμόνιση της διαρθρώσεως των φόρων αυτών πρέπει, ιδίως, να έχει ως αποτέλεσμα τη μη νόθευση του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών βιομηχανοποιημένων καπνών που ανήκουν στην ίδια ομάδα εξαιτίας της φορολογίας και την παράλληλη πραγματοποίηση του ανοίγματος των εθνικών αγορών των κρατών μελών.

(10) Οι απαιτήσεις του ανταγωνισμού προϋποθέτουν ένα σύστημα ελευθέρως διαμορφωμένων τιμών για όλες τις ομάδες επεξεργασίας καπνών.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, περιλαμβανόμενο στο κεφάλαιο 1, με τίτλο «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει τις γενικές αρχές της εναρμόνισης της διάρθρωσης και των συντελεστών του ειδικού φόρου κατανάλωσης, στον οποίο τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα βιομηχανοποιημένα καπνά.»

5 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Σε κάθε κράτος μέλος, τα τσιγάρα κατασκευής εντός της Ένωσης και τα τσιγάρα που εισάγονται από τρίτες χώρες υποβάλλονται σε έναν αναλογικό φόρο καπνού υπολογισμένο επί της μέγιστης τιμής λιανικής πωλήσεως, συμπεριλαμβανομένων των δασμών, καθώς επίσης και σε έναν πάγιο φόρο καπνού υπολογιζόμενο ανά μονάδα προϊόντος.»

6 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Οι καπνοβιομήχανοι ή, κατά περίπτωση, οι αντιπρόσωποι ή εντολοδόχοι τους στην Ένωση καθώς και οι εισαγωγείς από τρίτες χώρες καθορίζουν ελεύθερα τις ανώτερες τιμές λιανικής πώλησης κάθε προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος στο οποίο προορίζεται να διατεθεί στην κατανάλωση.

Η διάταξη του πρώτου εδαφίου δεν εμποδίζει την εφαρμογή των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά τον έλεγχο των τιμών ή την τήρηση των επιβαλλόμενων τιμών, εφόσον οι νομοθεσίες αυτές δεν αντιβαίνουν προς τη νομοθεσία της Ένωσης.»

Το βελγικό δίκαιο

7 Το άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του wet betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere produkten (νόμου περί προστασίας της υγείας των καταναλωτών όσον αφορά τα τρόφιμα και τα άλλα προϊόντα, *Belgisch Staatsblad*, της 8ης Απριλίου 1977, σ. 4501), της 24ης Ιανουαρίου 1977, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί προστασίας της υγείας), ορίζει τα εξής:

«Απαγορεύεται η διαφήμιση και η χορηγία για τον καπνό, τα προϊόντα με βάση τον καπνό και τα παρόμοια προϊόντα, τα οποία στο εξής θα καλούντα προϊόντα καπνού.

Ως διαφήμιση και χορηγία θεωρείται κάθε ανακοίνωση ή πράξη η οποία άμεσα ή έμμεσα αποσκοπεί στην προώθηση της πωλήσεως, ανεξάρτητα από τον τόπο, το υπόθεμα ή τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Η Colruyt διατηρεί στο Βέλγιο αλυσίδα υπεραγορών υπό την ίδια επωνυμία.

9 Κατόπιν έρευνας του federale overheidsdienst van volksgezondheid (ομοσπονδιακής δημόσιας υπηρεσίας για τη δημόσια υγεία, Βέλγιο), η openbaar ministerie (εισαγγελική αρχή, Βέλγιο) διαπίστωσε ότι η Colruyt προέβη, στις υπεραγορές της, σε πράξεις διαφημίσεως του καπνού οι οποίες απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας. Η Colruyt πώλησε, συγκεκριμένα, διάφορα προϊόντα καπνού:

— σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά·

— με έκπτωση αναλόγως της ποσότητας, η οποία δηλωνόταν με το κίτρινο ή κόκκινο φόντο της ετικέτας της προθήκης·

— με προσωρινή γενική έκπτωση 3 % για όλους τους πελάτες·

— με γενική έκπτωση 3 % για συγκεκριμένη κατηγορία προσώπων, δηλαδή για τα μέλη κινημάτων νεολαίας μέσω της εκπτώσεως *kampkorting* (κατά κυριολεξία «έκπτωση κατασκηνώσεως»).

10 Με απόφαση του correctionele rechtbank te Brussel (πλημμελειοδικείου Βρυξελλών, Βέλγιο) της 10ης Μαΐου 2013, η Colruyt καταδικάσθηκε, μεταξύ άλλων, σε πρόστιμο 270 000 ευρώ για παράβαση της εν λόγω διατάξεως.

11 Η Colruyt άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του hof van beroep te Brussel (εφετείου Βρυξελλών, Βέλγιο), υποστηρίζοντας ειδικότερα ότι η απαγόρευση εφαρμογής τιμών λιανικής πωλήσεως χαμηλότερων από την αναγραφόμενη από τον κατασκευαστή ή εισαγωγέα στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα καπνού είναι ασύμβατη με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64, το άρθρο 34 ΣΛΕΕ και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

12 Υπό τις συνθήκες αυτές, το hof van beroep te Brussel (εφετείο Βρυξελλών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθεται το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64, σε συνδυασμό ή όχι με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, σε εθνική ρύθμιση η οποία, απαγορεύοντας την εφαρμογή για προϊόντα καπνού τιμής χαμηλότερης από την τιμή την οποία ο παραγωγός/εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα, επιβάλλει στους εμπόρους λιανικής να τηρούν τις ελάχιστες τιμές;

2) Αντιτίθεται το άρθρο 34 ΣΛΕΕ σε εθνική ρύθμιση η οποία, απαγορεύοντας την εφαρμογή για προϊόντα καπνού τιμής χαμηλότερης από την τιμή την οποία ο παραγωγός/εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα, επιβάλλει στους εμπόρους λιανικής να τηρούν τις ελάχιστες τιμές;

3) Αντιτίθεται το άρθρο 4, παράγραφος 3, [ΣΕΕ], σε συνδυασμό με το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε εθνική ρύθμιση η οποία, απαγορεύοντας την εφαρμογή για προϊόντα καπνού τιμής χαμηλότερης από την τιμή την οποία ο παραγωγός/εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα, επιβάλλει στους εμπόρους λιανικής να τηρούν τις ελάχιστες τιμές;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

13 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη διότι, πρώτον, το άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας δεν σχετίζεται με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, καθώς οι τιμές λιανικής μεταπωλήσεως των προϊόντων καπνού στο Βέλγιο διέπονται από άλλες διατάξεις του βελγικού δικαίου. Υποστηρίζει, δεύτερον, ότι η ερμηνεία της οδηγίας 2011/64 δεν είναι κρίσιμη για την επίλυση της διαφοράς αυτής, διότι σκοπός του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 2 bis, 1°, δεν είναι η μεταφορά στο βελγικό δίκαιο της οδηγίας αυτής. Εκτιμά, τρίτον, ότι η απόφαση περί παραπομπής δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 94 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, καθόσον δεν περιέχει επαρκείς πληροφορίες περί του πραγματικού και νομικού πλαισίου της εν λόγω διαφοράς ούτε έκθεση των συγκεκριμένων λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης. Ομοίως, η Γαλλική Κυβέρνηση διατυπώνει αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως αυτής.

14 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο εντός του νομικού και πραγματικού πλαισίου το οποίο έχει προσδιορίσει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, ισχύει το τεκμήριο ότι είναι λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2015, Sommer Antriebs- und Funktechnik, C-369/14, EU:C:2015:491, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

15 Όσον αφορά τον πρώτο λόγο απαραδέκτου της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, αρκεί η υπόμνηση ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας διατάξεων του εθνικού δικαίου ή να κρίνει αν η εκ μέρους του αιτούντος δικαστηρίου ερμηνεία είναι ορθή (απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2010, dos Santos Palhota κ.λπ., C-515/08, EU:C:2010:589, σκέψη 18).

16 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο απαραδέκτου τον οποίο προέβαλε η Βελγική Κυβέρνηση, δεν προκύπτει προδήλως ότι η επίμαχη κατάσταση στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2011/64 ή, έστω, ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας δύναται κατά κάποιο τρόπο να καταστήσει κενές περιεχομένου ορισμένες διατάξεις της οδηγίας αυτής και ότι η ζητηθείσα ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης. Εξάλλου, η αντίρρηση αυτή εμπίπτει στην ουσία του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.

17 Όσον αφορά τον τρίτο λόγο απαραδέκτου, διαπιστώνεται εν προκειμένω ότι το αιτούν δικαστήριο εξέθεσε με επαρκή ακρίβεια το νομικό και πραγματικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διαφορά της κύριας δίκης ώστε το Δικαστήριο να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν τεθεί καθώς και στους ενδιαφερομένους που προβλέπονται στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταθέσουν παρατηρήσεις. Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων η ερμηνεία ζητείται και ότι, σε περίπτωση μη συμβατότητας της ρυθμίσεως αυτής με τις εν λόγω διατάξεις, οι κατηγορίες κατά της Colruyt θα πρέπει να θεωρηθούν αβάσιμες.

18 Κατόπιν των ανωτέρω, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κρίνεται παραδεκτή.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

19 Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64, σε συνδυασμό με τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν τα προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.

20 Όπως προκύπτει από το άρθρο 1 της οδηγίας 2011/64, αυτή έχει ως σκοπό να καθορίσει τις γενικές αρχές της εναρμονίσεως της διαρθρώσεως και των συντελεστών του ειδικού φόρου καταναλώσεως, στον οποίο τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα βιομηχανοποιημένα καπνά. Η οδηγία αυτή εντάσσεται

επομένως στην εφαρμοζόμενη στα προϊόντα καπνού φορολογική νομοθεσία της Ένωσης η οποία, κατά την αιτιολογική σκέψη 2 της εν λόγω οδηγίας, αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

21 Προκύπτει, εξάλλου, από την αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2011/64 ότι, προς υλοποίηση του σκοπού αυτού, η οδηγία εγγυάται ότι η εφαρμογή στα κράτη μέλη φόρων που επιβαρύνουν την κατανάλωση των προϊόντων του τομέα των βιομηχανοποιημένων καπνών δεν νοθεύει τους όρους ανταγωνισμού και δεν εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία τους εντός της Ένωσης. Ειδικότερα, κατά την αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας αυτής, η εναρμόνιση της διαρθρώσεως των ειδικών φόρων καταναλώσεως πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη μη νόθευση του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών βιομηχανοποιημένων καπνών που ανήκουν στην ίδια ομάδα εξαιτίας της φορολογίας και την παράλληλη πραγματοποίηση του ανοίγματος των εθνικών αγορών των κρατών μελών.

22 Προκύπτει από τα ανωτέρω ότι η οδηγία 2011/64 αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά την εφαρμογή στα κράτη μέλη φόρων που επιβαρύνουν την κατανάλωση των προϊόντων του τομέα των βιομηχανοποιημένων καπνών.

23 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένου υπόψη του σκοπού αυτού. Προβλέπει ότι οι παραγωγοί ή, κατά περίπτωση, οι αντιπρόσωποι ή εντολοδόχοι τους στην Ένωση, καθώς και οι εισαγωγείς από τρίτες χώρες καθορίζουν ελεύθερα τις μέγιστες τιμές λιανικής πωλήσεως κάθε προϊόντος τους σε κάθε κράτος μέλος στο οποίο προορίζεται να διατεθεί στην κατανάλωση, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ουσιαστική ανάπτυξη του ανταγωνισμού μεταξύ τους.

24 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διάταξη αυτή αποσκοπεί, αφενός, να εξασφαλίσει ότι ο προσδιορισμός της βάσεως επιβολής του αναλογικού ειδικού φόρου καταναλώσεως επί των προϊόντων καπνού, ήτοι η μέγιστη τιμή λιανικής πωλήσεως των προϊόντων αυτών, θα υπόκειται στους ίδιους κανόνες εντός όλων των κρατών μελών και, αφετέρου, να διασφαλίσει την ελευθερία των ανωτέρω επιχειρηματιών, συνεπεία της οποίας μπορούν να αντλούν όντως όφελος από το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που προκύπτει από ενδεχομένως χαμηλότερο κόστος (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 4ης Μαρτίου 2010, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-197/08, EU:C:2010:111, σκέψη 36).

25 Εξάλλου, η εν λόγω διάταξη εντάσσεται στον μηχανισμό φορολογήσεως του καπνού, που προϋποθέτει ότι η καθοριζόμενη από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα και η εγκρινόμενη από τη δημόσια αρχή τιμή επιβάλλεται ως μέγιστη τιμή και πρέπει να ακολουθείται ως τέτοια σε όλα τα στάδια της εμπορικής διανομής μέχρι την πώληση στον καταναλωτή, ώστε να αποτρέπεται το ενδεχόμενο να θιγεί το σύστημα των δημοσιονομικών εσόδων μέσω της υπερβάσεως της τιμής αυτής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Μαρτίου 2010, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-197/08, EU:C:2010:111, σκέψη 43).

26 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2011/64 έχει, επομένως, ως σκοπό να διασφαλίσει ότι η εφαρμογή των κανόνων για τους ειδικούς φόρους καταναλώσεως επί των προϊόντων καπνού δεν θίγει τις επιταγές του ανταγωνισμού που προϋποθέτουν, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας αυτής, καθεστώς τιμών ελευθέρως διαμορφούμενων από τους παραγωγούς ή τους εισαγωγείς για όλες τις ομάδες βιομηχανοποιημένων καπνών.

27 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει κατ' ουσίαν κρίνει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε ρύθμιση η οποία, για την πώληση στον καταναλωτή εγχώριων ή εισαγόμενων βιομηχανοποιημένων καπνών, επιβάλλει τιμή πωλήσεως, και συγκεκριμένα την τιμή που αναγράφεται στο φορολογικό επίσημα, υπό τον όρο ότι η τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 1977, GB-Inno-BM, 13/77, EU:C:1977:185, σκέψεις 63 και 64).

28 Όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, διάταξη εθνικής νομοθεσίας όπως αυτή του άρθρου 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας, η οποία, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής μεταξύ άλλων να πωλούν τα προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, έχει ως συνέπεια, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων του μηχανισμού φορολογήσεως του καπνού, την επιβολή στους επιχειρηματίες αυτούς, για την πώληση στον καταναλωτή τέτοιων προϊόντων, της αναγραφόμενης στο επίσημα αυτό τιμής. Εντούτοις, δεν προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο ότι η διάταξη αυτή έχει ως σκοπό τη ρύθμιση του καθορισμού της τιμής την οποία αναφέρει ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας στο εν λόγω επίσημα ούτε εξάλλου ότι η διάταξη αυτή αφορά κατ' άλλον τρόπο την εφαρμογή ειδικού φόρου καταναλώσεως επί των προϊόντων καπνού.

29 Επομένως, μια τέτοια εθνική διάταξη δεν εμπίπτει στην περίπτωση που προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64. Ως εκ τούτου, το άρθρο αυτό δεν αντιτίθεται στην ως άνω διάταξη.

30 Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από το επιχείρημα της Colruyt, σύμφωνα με το οποίο το γεγονός ότι δεν αναγνωρίζεται στους εμπόρους λιανικής η ελευθερία, βάσει του εν λόγω άρθρου 15, παράγραφος 1, να καθορίζουν την τιμή πωλήσεως στον καταναλωτή των προϊόντων καπνού συνιστά αδικαιολόγητη δυσμενή διάκριση, αντίθετη προς τα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη, μεταξύ των εμπόρων λιανικής που είναι παραλλήλως εισαγωγείς και εκείνων που δεν είναι. Πράγματι, οι διατάξεις αυτές του Χάρτη δεν μπορούν, σε κάθε περίπτωση, να έχουν ως συνέπεια την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2011/64 στον καθορισμό της ελάχιστης τιμής που εφαρμόζουν οι έμποροι λιανικής, τον οποίο δεν αφορά καταρχήν η εφαρμογή του ειδικού φόρου καταναλώσεως επί των προϊόντων καπνού.

31 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στο πρώτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, υπό τον όρο ότι η τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

32 Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 34 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.

33 Το άρθρο 34 ΣΛΕΕ απαγορεύει μεταξύ των κρατών μελών τους ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος. Κατά πάγια νομολογία, κάθε μέτρο κράτους μέλους δυνάμενο να παρακωλύσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο εντός της Ένωσης θεωρείται μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια της διατάξεως αυτής (αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, σκέψη 5, και της 23ης Δεκεμβρίου 2015, Scotch Whisky Association κ.λπ., C-333/14, EU:C:2015:845, σκέψη 31).

34 Επομένως, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κάθε περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων ο οποίος, ελλείψει εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών, οφείλεται στην εφαρμογή επί εμπορευμάτων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη, όπου έχουν νομίμως παραχθεί και διατεθεί στο εμπόριο, κανόνων περί των προϋποθέσεων που πρέπει να

πληρούν τα εν λόγω εμπορεύματα, ακόμη και αν οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται αδιακρίτως επί όλων των προϊόντων (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, Rewe-Zentral, καλούμενη Cassis de Dijon, 120/78, EU:C:1979:42, σκέψεις 6, 14 και 15).

35 Δεν δύναται να παρακωλύσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, υπό την έννοια της νομολογίας αυτής, η εφαρμογή επί προϊόντων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένους τρόπους πωλήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές ισχύουν για όλους τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται εντός αυτού του κράτους μέλους και ότι επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, τη διάθεση στο εμπόριο των εγχώριων και των προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων. Πράγματι, από τη στιγμή που πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, η εφαρμογή ρυθμίσεων αυτού του είδους στην πώληση προϊόντων που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος, τα οποία ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές που έχει θεσπίσει το κράτος αυτό, δεν είναι ικανή να παρεμποδίσει την πρόσβασή τους στην αγορά ούτε να τη δυσχεράνει περισσότερο απ' όσο δυσχεραίνει την πρόσβαση στην αγορά των εγχωρίων προϊόντων (απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-110/05, EU:C:2009:66, σκέψη 36).

36 Κατά συνέπεια, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ τα μέτρα κράτους μέλους τα οποία σκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα τη δυσμενέστερη μεταχείριση των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, καθώς και τα διαλαμβανόμενα στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως μέτρα. Εμπίπτει επίσης στην ίδια έννοια κάθε άλλο μέτρο που παρακωλύει την πρόσβαση στην αγορά κράτους μέλους των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-110/05, EU:C:2009:66, σκέψη 37).

37 Συναφώς, στο μέτρο που εθνική ρύθμιση για τις τιμές των προϊόντων καπνού, όπως η περιεχόμενη στο άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας, δεν αφορά τα χαρακτηριστικά των εν λόγω προϊόντων, αλλά μόνον τους όρους υπό τους οποίους αυτά μπορούν να πωλούνται, η οικεία ρύθμιση πρέπει να θεωρηθεί ότι αφορά τρόπους πωλήσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 30ής Απριλίου 2009, Fachverband der Buch- und Medienwirtschaft, C-531/07, EU:C:2009:276, σκέψη 20).

38 Ως προς το ζήτημα αν μια τέτοια ρύθμιση πληροί τις αναφερόμενες στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως προϋποθέσεις, επισημαίνεται, αφενός, ότι εθνική διάταξη όπως το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, ισχύει για όλους τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται εντός αυτού του κράτους μέλους.

39 Αφετέρου, στον βαθμό που δεν αφορά τον καθορισμό από τους εισαγωγείς προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της αναγραφόμενης στο επίσημα τιμής και καθόσον οι εισαγωγείς αυτοί συνεχίζουν να καθορίζουν ελεύθερα την τιμή αυτή, η εν λόγω διάταξη δεν είναι ικανή να παρεμποδίσει την πρόσβαση στη βελγική αγορά προϊόντων καπνού που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος ή να τη δυσχεράνει περισσότερο απ' όσο δυσχεραίνει την πρόσβαση στην αγορά των εγχωρίων προϊόντων καπνού.

40 Κατά συνέπεια, η ρύθμιση αυτή δεν συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την εισαγωγή, το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 34 ΣΛΕΕ.

41 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στο δεύτερο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 34 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν αντίκειται σ' αυτό εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία

τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, εφόσον η τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον εισαγωγέα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

42 Με το τρίτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.

43 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μολονότι είναι αληθές ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ αφορά αποκλειστικά τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και όχι τα θεσπιζόμενα από τα κράτη μέλη νομοθετικά ή κανονιστικά μέτρα, εντούτοις το άρθρο αυτό, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, το οποίο θεσπίζει καθήκον συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μη θεσπίζουν ή να μη διατηρούν σε ισχύ μέτρα, ακόμα και νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, ικανά να εξουδετερώσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των εφαρμοστέων στις επιχειρήσεις κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, API κ.λπ., C-184/13 έως C-187/13, C-194/13, C-195/13 και C-208/13, EU:C:2014:2147, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Συντρέχει παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, οσάκις κράτος μέλος είτε επιβάλλει ή ευνοεί τη σύσταση συμπράξεων αντίθετων προς το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ή ενισχύει τα αποτελέσματά τους, είτε αφαιρεί από τη δική του κανονιστική ρύθμιση τον κρατικό της χαρακτήρα, μεταθέτοντας σε ιδιώτες την ευθύνη λήψεως των αποφάσεων παρεμβάσεως σε οικονομικά θέματα (απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014, API κ.λπ., C-184/13 έως C-187/13, C-194/13, C-195/13 και C-208/13, EU:C:2014:2147, σκέψη 29).

45 Πάντως, ρύθμιση η οποία δεν επιδιώκει την επιβολή συνάψεως συμφωνιών μεταξύ προμηθευτών και εμπόρων λιανικής ή άλλες μορφές συμπεριφοράς όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αλλά, απεναντίας, αναθέτει την ευθύνη καθορισμού των τιμών πωλήσεως προς τον καταναλωτή στις δημόσιες αρχές δεν αντιβαίνει στη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, Cullet και Chambre syndicale des réparateurs automobiles et détaillants de produits pétroliers, 231/83, EU:C:1985:29, σκέψεις 17 και 18). Ομοίως, ούτε επιβάλλει ούτε ευνοεί τη σύναψη συμφωνιών που θίγουν τον ανταγωνισμό ρύθμιση η οποία εξαγγέλλει απευθείας εφαρμοζόμενη απαγόρευση (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1991, Ohra Schadeverzekeringen, C-245/91, EU:C:1993:887, σκέψη 11).

46 Όπως διαπιστώθηκε στην σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως, διάταξη εθνικής ρυθμίσεως όπως το άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας έχει ως συνέπεια την επιβολή στους εμπόρους λιανικής, για την πώληση στον καταναλωτή προϊόντων καπνού, τιμής πωλήσεως, ήτοι εκείνης την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά. Μια τέτοια ρύθμιση δεν επιβάλλει ούτε ευνοεί τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ προμηθευτών και εμπόρων λιανικής, αλλά εφαρμόζεται απευθείας στον βαθμό που έχει ως άμεση συνέπεια τον καθορισμό της εφαρμοζόμενης από τους εμπόρους λιανικής τιμής. Επιπλέον, δεν προκύπτει από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο ότι προηγήθηκε της θεσπίσεως του άρθρου 7, παράγραφος 2 bis, 1°, του νόμου περί προστασίας της υγείας συμφωνία αφορώσα τις επιβαλλόμενες τιμές μεταπωλήσεως στον τομέα των προϊόντων καπνού.

47 Εξάλλου, το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 2 bis, 1°, δεν μεταθέτει σε ιδιώτες επιχειρηματίες την ευθύνη του καθορισμού της τιμής που εφαρμόζουν οι έμποροι λιανικής ή της λήψεως άλλων αποφάσεων παρεμβάσεως σε οικονομικά θέματα.

48 Υπό τις συνθήκες αυτές, ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν μπορεί να καταστήσει άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

49 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/64/ΕΕ του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2011, για τη διάρθρωση και τους συντελεστές του ειδικού φόρου κατανάλωσης που εφαρμόζονται στα βιομηχανοποιημένα καπνά, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, υπό τον όρο ότι η τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα.**

2) **Το άρθρο 34 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά, εφόσον η τιμή αυτή έχει καθοριστεί ελεύθερα από τον εισαγωγέα.**

3) **Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία απαγορεύει στους εμπόρους λιανικής να πωλούν προϊόντα καπνού σε μοναδιαία τιμή χαμηλότερη από την τιμή την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αναφέρει στο φορολογικό επίσημα που έχει τεθεί στα προϊόντα αυτά.**

(υπογραφές)